

allengs opgeslokt door het verlangen boven-de-dingen-uit-te-stijgen; het streven naar veralgemeening leidde, vooral bij den metaphysisch-gestemden Picasso, tot een onwillekeurig streven naar een algeheele en absolute ontvleesching van de stoffelijke aanschouwingswereld, tot een alle grenzen overschrijdende, subjectivistische projecteering van wat men zou kunnen noemen „de Ziel”, niet als individueel moment, maar in meer universeele en abstracte gedaante, een „Al-ziel” dus; m.a.w. het streven was in het latere Cubisme gericht op een eeuwigheidsopenbaring.

Men zou dus mogen zeggen, dat het vroege Cubisme een terugkeer naar de Realiteit beteekende: men wilde, door middel van de constructie bovenal, door het constructieve begripen, den essentiëelen, geestelijken inhoud der dingen sterker pousseeren; en men onderzocht, grondig en eerlijk, de middelen waardoor men in staat gesteld zou worden dit zuivere, hooge doel te bereiken. Het accent viel dus eenerzijds op een straffere overgave aan de natuur, anderzijds op het zuiver ambachtelijke. So far so good: zijn dit niet de twee eerste vereischten om tot een nieuw stijlgevoel, tot een nieuwe kunst te geraken? — Maar helaas scheen dit schoone begin binnen verbijsterend korten tijd gedoemd te ontaarden in een steeds meer afwijzende en cerebraal-hooghartige levenshouding, in een sfeer van fanatisme en over-prikkeling waarschijnlijk verergerd door den bitteren hoon en de blinde kritiek der vijanden, mede door een mateloos en verkeerd idealisme der Cubistische leiders op de spits gedreven. De excessen van het hoogmoedig intellectualisme deden niet onder voor de excessen der Fauves: het had er veel van, dat de duivel den duivel uitgeworpen had!

Want Idealisme in de kunst beteekent nooit: het „gewone” leven van zich stooten terwille van een hooger leven — vernielde het idealistisch Romantisme niet zichzelf, behalve in zooverre het dien waan te boven kon komen (misschien onbewust soms, doordat de levensdrang te groot was)? Altijd beteekent Idealisme: het hooger leven bespeuren, erkennen in het „gewone” leven. Slechts zodoende zal men, in de altijd betrekkelijke en eindige vormen van het leven of van de kunst, iets — maar dan ook maar iets — van het „goddelijke” kunnen realiseeren. Want zoo ge te veel naar den sterrenhemel staart, ge zult struikelen en te gronde gaan in het leven; maar ge moet, van tijd tot tijd, de sterren gezien hebben, opdat ge in elk madeliefje aan uw voeten een ster herkennen zult. Het is de taak van den kunstenaar, zooals William Blake gedicht heeft:

„To see a World in a grain of sand,
And a Heaven in a wild flower,
Hold Infinity in the palm of your hand,
And Eternity in an hour.”